

natot kérek. Mert, hogy megértsed, ez könyvet nem én kezdettem el, hanem más, kit a jó úr sok ideig nagy költséggel itt tartott. És mikoron elkésve hozzáfogott volna, s látták volna, hogy az nehezen érhetne véget, úgy hívata engemet hozzája, hogy ez menél hamarabb az keresztyéneknek kezekbe juthatna... Azért mondám atyámfia, hogy ha én te reád való tekintetből ez munkát felvöttem, te is kevés vétket megengedj mostan és ez első munkánkat is (jó) néven vegyed. Ennek utána kegyiglen meglátod, hogy az kegyelmes Istennek akaratjából jobban hozzákészülök, hogy jó módon szolgálhassak az keresztyéneknek ezféle dologban...»

Mi lett az újszigei sajtó sorsa 1541 után, azt nem tudjuk. A fentebbi sorok írója, Abádi Benedek 1543-ban már a wittenbergi főiskola hallgatója, Sylvester János pedig, a nyomda szellemi irányítója, 1544-től a bécsi egyetem tanára, s így Nádasdy Tamás szép alapítása, megfelelő vezetők hiányában, valószínűleg megszüntette működését.

A magyar könyv ügye azonban nem sokáig maradt gondozatlan, mert a fokozódó kereslet kielégítéséről a század közepétől végéig most már egyre több vállalkozás igyekezett gondoskodni. Időrendben első közülük a Hoffgreff Györgytől alapított, majd Heltai Gáspárral közösen vezetett s ennek halála után az özvegytől és fiától folytatólag üzemben tartott *kolozsvári nyomda* (1550—1600). Heltai, mint az irodalmi szükségletek iránt fogékony egyéniség, kezdetben főképp saját vallásos tárgyú műveit és fordításait tette közzé, de hamarosan sorra kerültek más tartalmú tudományos és költői művek is. Így Tinódi Sebestyén verses *Crónicá*-ja (1554) és a *Crónica az magyaroknak dolgairól* (1575), melynek szövegét Bonfini és egyéb történetírók nyomán maga Heltai állította egybe «nem kicsiny

munkával». A Tinódi-kiadást nyomda-technikai szempontból az teszi különösen érdekessé, hogy huszonöt dallamot is közöl. A Hoffgreff—Heltai-féle nyomda teljesítő képességére s egyben kulturális fontosságára jellemző adat, hogy 1559—1575-ig, tehát mindössze tizenhat év alatt huszonnégy magyar, ugyanannyi latin és egy görög kiadványt termelt. Lapszám tekintetében azonban a magyar könyvek terjedelme jóval felülmúlja a latinokét.

Gulyás becses könyvének most megjelent első füzetében végül a *Huszár Gál-féle vándorsajtó* (1558—1572?) teljesítményeivel foglalkozik, nem melőzve itt sem a tárggyal kapcsolatos, de egyben a korviszonyokat is élesen megvilágító személyi mozzanatokot. A fentebbiek után az olvasó bizonyára nagy érdeklődéssel várja a folytatást, mert a jeles szerző nem csupán a hiteles adatok pontos megállapítására s a szöveghez tartozó képek jó kiválasztására fordított gondot, hanem arra is ügyelt, hogy előadását színessé, elevenné, egyszóval kellemes olvasmányná tegye. E cél szolgálatában állanak a tárgyi és kortörténeti szempontból jellemző idézetek, melyek közül egyik-másik ma is időszerű. Ilyen pl. Heltai Gáspárnak egy 1572-ből való keseregése a sajtóhibákról: «A könyvnyomtatás — írja Heltai — igen nehéz dolog. Ez okáért akár mint vigyázzon az ember, majd soha véték nélkül ki nem nyomhatni egy könyvet is...» Igen örömdetes volna, ha e nyomda-technikailag díszes kiállítású mű befejezése után az olvasó elavultnak érezné a XVI. századi szerző sóhaj-tását.

Baros Gyula.

Móra László : Így jó. Egyszerű érzések, egyszerű szavú költője *Móra László*. Újabb kötetében már fejlettebb készséggel formálja verse gyöngéd érzéseit, amelyek «Csendországban jártában fiatal lelkét betöltik. «Az én világom, Egy marék álom, Vala-

hol túl az Óperenciákon, Három meleg szív, Enyémhez forrva, Életmezőkön, És csillagokba» — írja annyi elmúlt előd után ő is és ezzel meghatárolja költészetének kereteit is.

Sajnos, a szűk horizonton belül nem találunk rá a léleknek azokra a mély tárnáira, amelyek arra vallának, hogy a költő a még rejtett kincses-házat mégis csak fölfedi majd egyszer előttünk. Verseinek legtöbbször a kielégítetlenség érzését hagyja hátra az olvasóban, mert a mondanivalóiban seholsem érezzük az Ismeretlen, az Új Költővel való találkozás nagyszerűségét, a spontaneitás habzó erejét, és mert úgy tetszik, mintha neki a vers csupán játékos alkalom volna a rímek kicsendítésére. Ez az utóbbi lehetőség különösen sokszor csábítja arra, hogy hézagotlót sorokkal, fölösleges strófákkal legyen bőbeszédű. Hogy erre példát idézzek, ideírom «Magyar anyák» című versének két első strófáját:

Magyar anyák, magyar virágos ágak,
Köszöntöm asszonylelketek.
S míg morzsa, selymes rózsaszálak
Fonják át tiszta kebletek:
Megáldom csendben azt a házat,
Hol gőgicsel a kis gyerek.

Magyar anyák, virágos ágak,
Köszöntöm asszonyszívetek,
Amely fölött ott szundikálnak
A glóriázott kisdedek, —
S megáldom csendben azt a házat,
Hol gőgicsel a kisgyerek.

A szépen induló vers két strófája csak két eltérő sorban és a lélek meg a szív szavak fölcserélésében különbözik egymástól, de a második se nem mélyíti, se nem viszi előbbre az elsőben fölvetett gondolatot. Egyhelyben áll, mint az egész vers. (Csak úgy mellékesen még azt is idejegyzem, hogy a *morzsa* szó az első strófában sehogy sincs a helyén.)

Természetesen, vannak jobban sikerült, finom érzésekről tanuskodó poémái is, de az egész kötet mégis

arról tesz tanuságot, hogy a költő a minőség rovására a mennyiségre veti a súlyt.

Majthényi György.

Petur László : Várakozás. (A Bartha Miklós Társaság kiadása.) Még inkább csak a mutatósat, hangzatosat keresi e fiatal költő, akinek buzgólkodása így is tehetségre vall: sok versében akad figyelemreméltó töredék, friss nyom egészséges lírai hang és szín. «A sok cifraság között — keresem az élet — elrejtett, tiszta vonalát.»

Petur László témái: az emberek, akik egymás mellett idegenül járnak; a szavak, amelyek mögött «a megfoghatatlan, meztelen ember gunygyaszt». A halál: egy óriás, ki a város fölé hajolt. Az 1918-as forradalom: a «Gondolatért a Gondolatot» meggyalázó «bitang próféták» napja, a gyilkolások, a sortüzek rettenetével. S természetesen: a gyár, hol az új világok felé repítő, nagyszerű gép készül; az őrlő malom: a város, hol ember sikolt, arany gurul, szerelmet árulnak-vesznek... Ugyanily fiatalos neki-buzdulás jellemzi a másik ciklus verseit, amelyekben a költő tavasza «énekel», «kiált, sikolt». Persze, vannak bensőbb, lelkesebb felgyúlásai. Három-négy versében a mozdulat, az élmény öntudatosága mutatkozik. Néhány versének erotikája költőies, a sorai tiszták, virágszínbe öltözöttek. A szabadvers ritmuselemeit megérezteteti, kifejezőereje produktív és szabad.

Sajnos, mesterkéltég is akad, főleg a «Cintia-dalok» ily strófáiban: «Ölelő kígyót font nyakamba — a karod és hajamba — simogató kedvvel játszott az ujjad». Általában: Petur László verseiben még sok a hatáskeresés. Még a témáit sem találta-teremtette meg oly biztonságosan hogy egyénisége igazi kifejlődését és kifejeződését várhattuk volna. Az alkotás közélébe el-eljut olyankor is, ha stílusa áradozóvá, fellengzőssé vált, de kétségtelen, hogy líráját is az egyszerű-

